

LIPIEC-SIERPIEŃ 2020

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 17+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersYTET ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

LIPIEC-SIERPIEŃ 2020

PIERWSZY CHIŃSKI KONTRAKT NA INWESTYJCJĘ DROGOWĄ W RUMUNII

Podpisanie kontraktu przez Power Construction Corporation of China (PowerChina) dotyczy budowy obwodnicy w miejscowości Zalău, 550 km na północny-zachód od Bukaresztu. Krajowy przedstawiciel PowerChina Sun Zhiming podpisał umowę z Marianą Ionitą, dyrektorem generalną Rumuńskiego Krajowego Zarządu Infrastruktury Drogowej (CNAIR). Całkowita długość czteropasmowej autostrady wynosi 5,5 km.

4 lipca: Serbia odbiera uzbrojenie z Chin. W skład ostatniej transzy dostaw wchodzi dziewięć dronów CH-92A oraz 18 rakiet FT-8C powietrzeziemia. Według doniesień, Serbia nadal oczekuje na dostarczenie dodatkowych piętnastu dronów. Maszyny opracowane przez China Aerospace Science and Technology Corporation (CASC) mają promień bojowy do ok. 250 km na wysokości przelotowej 5000 m, osiągając maksymalną prędkość 200 km/h. Pociski raketowe FT-8C mogą natomiast uderzyć w cel do obiektów oddalonych o 9 km z miejsca startowego. Była to pierwsza dostawa chińskiego wojskowego sprzętu lotniczego do europejskiego kraju. Prezydent Vučić podczas oficjalnej prezentacji sprzętu odmówił udzielenia informacji nt. kosztów poniesionych przez stronę serbską.

10 lipca: China Communications Construction Company z ofertą na budowę autostrady w Rumunii. CCCC złożyło ofertę na zaprojektowanie i budowę „autostrady braszowskiej”. Wartość budowy odcinków Târgu-Mureș – Cluj – Oradea, oraz podsekcji Nădășelu – Mihăiești oraz Mihăiești – Zimbor szacowana jest na 1,4 mld RON (ok. 1,28 mld PLN). Zapisy kontraktu zawierają 12-miesięczny okres projektowy oraz 24-miesięczny okres realizacji. Gwarancja na wykonane prace wyniesie od 5 do 10 lat, w zależności od okresu oferowanego przez firmę w ramach przetargu. Oprócz CCCC w przetargu uczestniczy firma Dimex 2000 oraz konsorcjum Spedition UMB-Tehnostrade-Elektromontaj.

11 lipca: pierwszy pociąg towarowy z Serbii dotarł do Chin. Skład wyruszył 22 czerwca z Belgradu docierając po 17 dniach podróży do chińskiego Wuhan. Kontenery towarowe miały na swym pokładzie ok. 1 tys. ton katod miedzianych. Pierwszego przeładunku składu dokonano na

przejściu granicznym Brześć/Małaszewicze. Docelowo miedź trafiła transportem rzeczonym do Szanghaju.

13 lipca: fiasko chińsko-rumuńskiego kontraktu na dostawę pociągów. Chińskie przedsiębiorstwo CRRC Qingdao Sifang złożyło ofertę w przetargu na konstrukcję kilkudziesięciu pociągów dla rumuńskiego rządu. Mimo, że strona chińska wygrała przetarg, na sumę 4,5 mld RON (ok. 4.1 mld PLN), po odwołaniach Alstom i Siemens kontrakt unieważniono. Uznano, iż beneficjent, czyli Urząd Reformy Kolei w Rumunii (ARF) powierzchownie przeanalizował chińską ofertę, uznając, iż CRRC Qingdao Sifang nie będzie w stanie dostarczyć pierwszych pociągów w ciągu 18 miesięcy od zawarcia umowy. Ponadto europejskie koncerny oskarżyły chińską firmę o niekonkurencyjne praktyki, ponieważ cena pociągów z Chin była o 20% niższa od oferty Siemens i Alstom. Chińska firma miała stosować dumping oraz otrzymywać subsydia od rządu w Pekinie w celu utrzymania zaniżonej wartości projektu.

13 lipca: Chiny odnotowały plan rozbudowy bułgarskiej infrastruktury w oparciu o środki UE. Chiński portal tradeinvest.cn publikujący informacje dotyczące możliwości inwestycyjnych odnotował, iż bułgarski rząd planuje w latach 2021-2027 przeznaczyć około 3,8 mld USD na budowę infrastruktury kolejowej dzięki unijnemu dofinansowaniu. W najbliższych latach można zatem spodziewać się wzmożonej aktywności przedsiębiorstw z Chin w przetargach na rozbudowę bułgarskiej infrastruktury.

14 lipca: China Road and Bridge Corporation ukończyło 50% inwestycji w Chorwacji. Most w Peljesac, którego budowa pochłonie 520 mln EUR jest w połowie ukończony. CRBC w celu kontynuacji budowy planuje organizację lotów czarterowych sprowadzającą siłę roboczą z Chin.

14 lipca: Chiny zacieśniają współpracę z Grecją. China Merchants Port (CMP) oprócz COSCO staje się kolejnym poważnym graczem na rynku europejskiej żeglugi morskiej. CMP podpisało dwa porozumienia z zarządem portu w Tesalonikach. Pierwsza z nich dotyczy współpracy handlowej między chińskim operatorem a zarządcą portu, natomiast druga dotyczy przyjęcia przez grecki port nowego systemu operacyjnego terminala kontenerowego (CTOS). System został w całości opracowany przez China Merchants Holdings International Information Technology (CMHIT), spółkę zależną od CMP. Jest to pierwsze wdrożenie chińskiego systemu w europejskim porcie. Port w Tesalonikach ma strategiczne znaczenie dla wymiany handlowej w regionie. Bezpośrednie połączenie kolejowe do Skopje umożliwia transport towarów do Macedonii Północnej, Bułgarii, Serbii oraz Rumunii.

17 lipca: pierwszy lot Croatia Airlines do Chin. Airbusa A320 zabrał na pokład 122 pasażerów. Był to lot czarterowy z chińskimi lekkoatletami

Beijing University na pokładzie. Ze względu na specyfikację techniczną samolotu, konieczne było międzylądowanie na lotnisku w Kazachstanie.

18 lipca: raport Colliers International: Rumunia stanie się odbiorcą chińskich inwestycji w zakresie produkcji przemysłowej. Według raportu, Rumunia jest jednym z faworytów do przeniesienia istniejących oraz budowy nowych fabryk przemysłowych w ramach łańcucha dostaw produktów chińskich marek (zob. kom.).

23 lipca: internetowa ceremonia przekazania chińskiej darowizny medycznej dla Bułgarii. Przekazanie darowizny medycznej przez prowincję Jiangxi dla bułgarskiego ministerstwa zdrowia było podzięką za wcześniej udzieloną pomoc przez bułgarski rząd dla chińskiej prowincji. Ambasador ChRL w Bułgarii Dong Xiaojun zobowiązał się promować współpracę pomiędzy Jiangxi a Bułgarią, aby weszła ona na wyższy poziom.

27 lipca: chińsko-rumuńska sesja online poświęcona rozwojowi branży tekstylnej. Dzięki współpracy Rumuńskiej Izby Handlowo-Przemysłowej (CCIR) oraz Zhejiang Asia International Exhibition zorganizowano czterodniową internetową sesję b2b (*business-2-business*) poświęconą rozwojowi współpracy branży tekstylno-odzieżowej. Podczas sesji skupiono się przede wszystkim na perspektywie identyfikacji dostawców surowców tekstylnych w Chinach oraz kwestii rozwoju partnerstw biznesowych.

30 lipca: otwarto drugie serbskie laboratorium testów na Covid-19. Podczas oficjalnego otwarcia placówki w centrum klinicznym w Niszu, przemówienia wygłosili: premier Serbii Ana Brnabic, ambasador ChRL w Serbii Chen Bo, serbski minister zdrowia Zlatibor Loncar oraz burmistrz Niszu Darko Bulatovic. Laboratorium powstało w niespełna trzy miesiące. Serbski rząd sfinansował budowę nowego laboratorium w kwocie 3,5 mln EUR, natomiast jedna z najbardziej prężnie działających chińskich spółek w Serbii – Zijin Copper przekazał na ten cel 500 tys. EUR.

30 lipca: budowa bośniackiej elektrociepłowni w Tuzli rozpoczęta. Konsorcjum pod przewodnictwem China Gezhouba Group Co. Ltd. rozpoczęło budowę elektrociepłowni. Wartość projektu szacowana jest na 722 mln EUR. Pierwsza tura pracowników, włączając w to zespół piętnastu inżynierów dotarła do BiH 10 sierpnia. Łączna liczba 1000 pracowników z ChRL dołączy do grupy w kolejnych miesiącach. Elektrociepłownia finansowana dzięki pożyczce chińskiego Exim Banku ma powstać w ciągu najbliższych 56 miesięcy.

31 lipca: Chiny przekazują kolejną partię środków medycznych dla Albanii. Materiały medyczne obejmują m.in. 10000 zestawów testowych na koronawirusa.

31 lipca: pierwszy chiński kontrakt na inwestycję drogową w Rumunii. Podpisanie kontraktu przez Power Construction Corporation of China (PowerChina) dotyczy budowy obwodnicy w miejscowości Zalau, 550 km na północny-zachód od Bukaresztu. Krajowy przedstawiciel PowerChina Sun Zhiming podpisał umowę z Marianą Ionitą, dyrektorką generalną Rumuńskiego Krajowego Zarządu Infrastruktury Drogowej (CNAIR). Całkowita długość czteropasmowej autostrady wynosi 5,5 km. Budowa obejmuje również budowę pięciu wiaduktów oraz dwóch mostów. Całkowita wartość projektu oszacowana została na 53 mln USD a Sinohydro będące spółką zależną PowerChina zobowiązana jest do wykonania kontraktu wraz z lokalną firmą z Zalau (Good Prod) w ramach joint venture w ciągu 30 miesięcy.

1 sierpnia: Yang Jiechi z wizytą w Grecji i Hiszpanii. Analitycy twierdzą, iż wizyta Yang Jiechi w pierwszym tygodniu sierpnia stanowiła pilną potrzebę przywrócenia przez Chiny równowagi strategicznej w Europie wobec Stanów Zjednoczonych. Wizyta Yang Jiechi stanowi m.in. odpowiedź na słowa szefowej hiszpańskiej dyplomacji Aranchy Gonzalez Layi, iż „Europa musi na nowo zdefiniować, jak chce stawić czoła w sytuacji geostrategicznej” zaostrożonej przez napięcia między USA a Chinami.

3 sierpnia: Serbia dokonała zakupu rakiet ziemia-powietrze z Chin. Z informacji agencji prasowej Reutersa, zakup dotyczył systemu obrony przeciwrakietowej FK-3. Co ciekawe, 11 sierpnia prezydent Vučić powiedział, iż Serbia „rozważa zakup, jednak jeszcze go nie sfinalizowała”. Ambasada USA w Belgradzie opublikowała notę, w której stwierdza, iż „zakup sprzętu wojskowego jest suwerenną decyzją [każdego państwa]. Jednak [rządy tychże państw] powinny liczyć się z krótko- i długoterminowym ryzykiem oraz kosztami związanymi z prowadzeniem interesów z przedsiębiorstwami z Chin”. Serbski zakup stał się rozczarowaniem w oczach Moskwy, która oczekiwała realizacji kontraktu na rakiety S-400 własnej konstrukcji.

5 sierpnia: rumuńska legislacja ws. 5G w praktyce wykluczy udział Huawei w procedurze przetargowej. Opublikowany przez rumuński rząd projekt legislacyjny w praktyce – choć nie *explicite* – wyklucza udział chińskiej firmy w przetargu na budowę krajowej sieci 5G. Zgodnie z projektem ustawy, firmy kontrolowane przez zagraniczny rząd, nieposiadające przejrzystej struktury własności, posiadające historię „nieetycznych zachowań” a także niepodlegające niezależnemu wymiarowi sprawiedliwości w swoim kraju nie będą brane pod uwagę w procesie przetargowym w Rumunii. Huawei według powyższych wytycznych nie spełnia co najmniej dwóch warunków. Firma została usankcjonowana przez USA za rzekome „nieetyczne praktyki”. Wśród możliwych alternatyw dla Rumunii ws. 5G, wymienia się m.in. Nokię, Ericssona oraz Samsunga. Ponadto, USA wystosowało nowe wytyczne w

kwestii rozbudowy sieci 5G a Rumunia będąca strategicznym partnerem USA najprawdopodobniej przychyli się do zaproponowanych rozwiązań.

Zaproponowane przepisy w Rumunii spotkały się ze zdecydowanym sprzeciwem ambasady ChRL w Bukareszcie, o którym szerzej w [FocusOSA #161: Działania Chin na Bałkanach](#).

6 sierpnia: Haier przeniesie produkcję do Rumunii. Firma Haier – wiodący producent sprzętu AGD planuje przeniesienie swojej produkcji z Francji do Rumunii. Transfer linii produkcyjnej pieców kuchennych z francuskiego Rosères do Okręgu Prahova ma nastąpić w 2021 roku, co wywołało protesty we Francji. Inwestycja w Rumunii ma wynosić około 50 mln EUR i przynieść 700 nowych miejsc pracy.

5 sierpnia: Serbia prowadzi rozmowy z China Road and Bridge Corporation. Rozmowy dotyczą projektu remontu linii kolejowej łączącej Belgrad z Presevo poprzez Nisz. Informacje o rozmowach przekazała minister infrastruktury Zorana Mihalovic. Prace mogą rozpocząć się w 2021 r., jeśli Chiny zgodzą się na udzielenie pożyczki na preferencyjnych warunkach. W maju br. prezydent Vučić podkreślił, iż przebudowa obecnej infrastruktury pozwoli na zwiększenie maksymalnej prędkości pociągów do 200 km/h na odcinku Belgrad-Nisz oraz 160 km/h na odcinku Nisz-Presevo znajdującego się niedaleko serbskiej granicy z Kosowem oraz Macedonią Północną.

8 sierpnia: elektryczne górnicze wozy kołowe trafią do Serbii. Duże ciężarówki górnicze dotrą do Serbii na zamówienie Zijin Mining. Producentem sprzętu jest Inner Mongolia North Hauler Joint Stock Co (NHL). Zijin Mining oczekuje dostawy siedmiu maszyn typu NTE240, które opuściły już port w Tianjinie.

24 sierpnia: Zelezara Smederevo wstrzymuje prace w konsekwencji licznych protestów lokalnej ludności. Chińska firma Hesteel (HBIS), która w 2016 roku przejęła podupadającą hutę w Smederevo na wschód od Belgradu jest w ogniu krytyki spowodowanej emisją zanieczyszczenia powietrza. Lokalna społeczność zablokowała linię kolejową oraz port na Dunaju, który służy do transportu rud żelaza z i do huty. Aktywiści podkreślają, iż sytuacja jest tragiczna a sama huta generuje duże ilości toksycznego pyłu od momentu przejęcia przedsiębiorstwa przez chińską firmę.

28 sierpnia: Serbia i Hongkong podpisują porozumienie podatkowe. Porozumienie ma na celu uniknięcie podwójnego opodatkowania dla osób fizycznych. Zgodnie z umową stawki podatku w Serbii dla spółek pochodzących z Hongkongu zostałyby ograniczone do 10%.

28 sierpnia: PowerChina kontynuuje budowę elektrowni wodnej w BiH. Pomimo panującej pandemii, chińska firma proceduje budowę

elektrowni wodnej Ulog o łącznej mocy 35 MW. Wartość projektu wynosi 44 mln EUR.

KOMENTARZ

Rumunia stanie się ważnym ogniwem w łańcuchu dostaw produktów z ChRL? Według raportu opublikowanego przez Colliers International, region EŚW jest bardzo atrakcyjny dla chińskich przedsiębiorstw w kwestii produkcji przemysłowej. Chodzi tu przede wszystkim o porównywalne (lub niższe) koszty pracy. Pandemia koronawirusa wymusiła na wielu chińskich przedsiębiorstwach przewartościowanie ich dotychczasowej działalności w kierunku obniżenia kosztów produkcji. Jednym z liderów na tym tle staje się Rumunia, której szacunkowe koszty produkcji są porównywalne z tymi w Chinach. Koszty pracy w Bułgarii pozostają najniższe z całego regionu EŚW objętego mechanizmem współpracy 17+1, niemniej pod uwagę brana jest również krajowa sytuacja legislacyjna sprzyjająca rozwojowi biznesu poza granicami kraju.

Piętą achillesową regionu EŚW pozostaje kwestia innowacyjności, jednak z raportu wynika, iż region EŚW na tym polu radzi sobie stosunkowo dobrze, zmniejszając dystans do liderujących pod tym względem Niemiec. Pod uwagę brane jest również tempo wzrostu wydajności, które wciąż utrzymuje się zdecydowanie powyżej kosztów produkcyjnych. Wydaje się, iż ChRL podjęła już pierwsze kroki w tym zakresie. Co ciekawe, firma Haier – wiodący producent sprzętu AGD planuje przeniesienie swojej produkcji z Francji właśnie do Rumunii. Przeniesienie linii produkcyjnej pieców kuchennych z francuskiego Rosières do Okręgu Prahova ma nastąpić w 2021 roku, co wywołało protesty we Francji. Inwestycja w Rumunii ma wynosić około 50 mln EUR i przynieść 700 nowych miejsc pracy.

Ta ostatnia decyzja, jak należy wnosić nie ma nic wspólnego ze strategicznymi posunięciami rządu chińskiego, jest tylko poszukiwaniem bardziej lukratywnych miejsc inwestycyjnych przez firmy z Chin kontynentalnych. Wskazuje to jasno, że w Europie Środkowej i Wschodniej mamy do czynienia z różnymi poziomami współpracy z Chinami, gdzie jedne ograniczenia nie wykluczają współpracy w innych obszarach.

W kontekście napiętych stosunków w trójkącie USA-Chiny-Rumunia (o których szerzej w: FocusOSA #161: Działania Chin na Bałkanach) wypowiedział się rumuński politolog Iulian Chifu. Z jego punktu widzenia, Rumunia stanie przed wyborem między partnerstwem ze Stanami Zjednoczonymi a Chinami. W ramach tego pierwszego, koniecznie będzie dostosowanie się do transatlantyckiego wariantu izolowania Chin.

Dodatkowo, Rumunia miałyby się skupić na budowie poprawnych relacji gospodarczych w oparciu o istniejące partnerstwa strategiczne z Koreą Południową, Japonią lub Wietnamem.

Według eksperta London School of Economics Vuka Vuksanovicia, chińskie wpływy w Serbii są obecnie większe niż rosyjskie. Autor określa obecne działania Belgradu jako skalkulowaną próbę zastąpienia Rosji i Putina przez ChRL i Xi jako głównego serbskiego partnera poza zachodnią hemisferą. Wyłączając kwestię serbskiej energetyki, która jest całkowicie zależna od rosyjskich dostaw ropy i gazu, w kilku ostatnich dekadach Rosja nie była w stanie dorównać statusowi partnerstwa gospodarczego na linii Belgrad-Pekin. Ponadto, Serbia stanowi ważny punkt flagowego projektu przewodniczącego Xi, tj. inicjatywy Pasa i Szlaku. Serbia, będąca również członkiem mechanizmu współpracy 17+1, jest największym odbiorcą chińskich inwestycji w regionie EŚW (ponad 4 mld USD).

Pozostając w kwestii chińsko-serbskiej współpracy, elementem przebijającym się na pierwszy plan staje się szeroko pojęta współpraca wojskowa. Począwszy od wspólnych manewrów, po pierwsze dostawy wysoko zaawansowanego sprzętu wojskowego do Europy, Serbia gra na nosie Stanom Zjednoczonym starającym się jak najszybciej zabezpieczyć wschodnią flankę NATO oraz Federacji Rosyjskiej, która oczekując lukratywnych kontraktów na zakup systemów antyrakietowych spotkała się z głębokim rozczarowaniem, bowiem chińska alternatywa spotkała się z większą aprobatą serbskiego resortu obrony. Również wymowne gesty, takie jak pocałunek chińskiej flagi przez serbskiego prezydenta czy bannery z wizerunkiem Xi Jinpinga rozmieszczone w centrum Belgradu to coś, czego Rosja względem Serbii nigdy nie doświadczyła.

Vuksanović podkreśla również upadek mitu rosyjskiego *soft power* w Serbii, opartego głównie o więzi słowiańskie i prawosławne. Badacz w tym kontekście powołuje się bardziej na resentymenty towarzyszące obywatelom Serbii w latach 90., związanych z uzyskaniem przez Kosowo niepodległości, niż na jakikolwiek przejaw rusofili. Bez wątplenia pozytywny obraz Chin sprzyja poprawie stosunków politycznych na linii Belgrad-Pekin. Większość mieszkańców w kraju uważa, iż Chiny są „największym darczyńcą” dla Serbii, co mija się z prawdą. Wkład Unii Europejskiej w rozwój gospodarczo-społeczny jest kilkukrotnie wyższy, niż chińskie zaangażowanie w Serbii, niemniej jednak to właśnie z Unią Europejską wiążą się również największe rozczarowania, mające odzwierciedlenie przede wszystkim w braku konkretów w kwestii rozszerzenia wspólnoty na Bałkany Zachodnie. Chiny w tym kontekście niejednokrotnie dokonują bardzo nośnych medialnie akwizycji zadłużonych spółek państwowych w Serbii, ratując przy tym zagrożone miejsca pracy.

Opinia publiczna dokonała również krytycznego przewartościowania wpływów Kremla w regionie Bałkanów Zachodnich, szczególnie w kwestii rozszerzenia struktur NATO o najbliższych sąsiadów Serbii – Czarnogórę oraz Macedonię Północną. Wydaje się, iż wizja stania się „chińską bramą do Europy” jest bardziej przekonująca, aniżeli kontynuacja partnerstwa z borykającą się z problemami wewnętrznymi Federacją Rosyjską. Nie oznacza to natomiast, iż Serbia całkowicie porzuci Rosję chociażby ze względu na wcześniej wspomnianą kwestię uzależnienia energetycznego. Ważną kwestią w stosunkach rosyjsko-serbskich odgrywa również sprawa Kosowa, której adwokatami na forach międzynarodowych są zarówno Rosja jak i Chiny. Załamanie się współpracy z Moskwą oznaczałoby także utratę prorosyjskiego elektoratu dla mającego apetyt na totalne skonsolidowanie władzy Aleksandara Vucicia, a to kwestia, której – podobnie jak Aleksander Łukaszenka na Białorusi – będzie bronić za wszelką cenę.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

